

Тестові технології контролю знань у методиці викладання російської мови як іноземної

Шкоріна І. М.

*старший викладач кафедри українознавства і мовної підготовки іноземних громадян
Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця
м. Харків, Україна*

Широке використання інноваційних технологій у навчальному процесі сприяє підвищенню якості підготовки фахівців і активізації ролі самостійної роботи студентів. Науково-технічний прогрес активно проникає в усі сфери життя людини і суспільства, а отже, цілеспрямовані, практико-орієнтовані й теоретично-обґрунтовані інновації стають абсолютно неминучими в усіх сферах життя людини, у тому числі і у галузі освіти.

У професійній освіті «інноваційні технології підвищують ефективність навчання і виховання особистості, спрямовані на підготовку висококваліфікованих фахівців, які отримали фундаментальні та прикладні знання» [3]. Інтерактивні навчальні завдання, які існують найчастіше у тестовій формі, та навчальні програми дозволяють працювати над розвитком навичок у всіх видах мовленнєвої діяльності.

При цьому велике значення має форма використовуваних тестових завдань. Кожен вид завдань по-своєму намічає цілі. Якщо деякі підходять для з'ясування обов'язково знань учня, інші види визначають не тільки знання учня, але й творчі знання та навички.

Різновидам тестових завдань присвячені дослідження багатьох учених. Дослідник С. А. Мишко виділяє такі форми тестових завдань:

- завдання з вибором єдиної правильної відповіді;
- завдання з кількома можливими правильними відповідями;
- завдання, що мають дві відповіді, одна з яких правильна, а друга неправильна;
- завдання на завершення речень;
- питання на встановлення взаємозв'язків;
- завдання з короткими відповідями.

За минулий час питання про форми тестових завдань обговорювалися регулярно, і авторами запропоновані такі їх різновиди: тест-впізнання; тест-відмінність; тест-співвідношення; тест-підстановка; конструктивний тест; тест-задача; тест-процес [2:154-157].

Узагальнюючи дослідження щодо різновидів тестів, В. С. Аванесов підкреслює: «форма тестових завдань – це спосіб організації, упорядкування та існування змісту тесту» [2].

Докладно описані різні форми тестових завдань у В. С. Аванесова, А. М. Майорова, М. Б. Челишкова, С. К. Калдибаєва та багато інших дослідників. Ґрунтуючись на їх роботах, пропонуємо таку класифікацію тестових завдань:

1. завдання закритої форми (з вибором), в яких студенти вибирають правильну відповідь із даних;
2. завдання на доповнення (відкриті завдання), що вимагають самостійного отримання відповідей;

3. завдання на встановлення відповідності (з множинним вибором), виконання яких пов'язане з виявленням відповідності між елементами декількох множин;

4. завдання на встановлення правильної послідовності, в яких від студента вимагається вказати порядок дій або процесів, перерахованих педагогами.

Розглянемо види тестових завдань детальніше.

1. Завдання закритої форми.

Під тестовим завданням закритої форми розуміють таке тестове завдання, у якому подані готові варіанти відповіді, з яких тестований і повинен вибрати. Саме цей тип тестів є найбільш звичним.

У закритій формі тестових завдань можна виділити кілька видів:

1) тестові завдання з вибором однієї правильної відповіді;

2) тестові завдання з вибором кількох правильних відповідей.

Під тестовим завданням із вибором однієї правильної відповіді розуміють тестове завдання закритої форми, в якому серед кількох запропонованих відповідей лише одна є правильною, а інші – неправильні.

У завданнях з вибором однієї правильної відповіді можна виділити кілька підвидів. В. С. Аванесов [2] виділяє такі:

1) завдання з двома варіантами відповідей;

2) завдання з трьома варіантами відповідей;

3) завдання з чотирма видами відповідей;

4) завдання з п'ятьма видами відповідей.

Завдання такої форми більше за інші поширені в тестовій практиці. Деякі автори саме їх називають тестами. Причин настільки широкого поширення саме цієї форми тестових завдань декілька:

1) простота виконання;

2) певна звичність;

3) зручність для швидкого та автоматизованого контролю знань.

Саме завдання такого типу найчастіше використовуються при навчанні РЯІ студентів-іноземців I курсу немовних вузів, оскільки такі завдання є найбільш зрозумілими завдяки своїй звичності.

При складанні тестових завдань найбільш важливим є підбір варіантів відповідей, названих неправильними, які розташовані поруч із правильними. Вважається, що ці варіанти повинні бути "правдоподібними". Неправильні, але правдоподібні відповіді називається дистракторами (від англ. to distract – відволікати). Якщо в завданні є k відповідей, то тоді відповідь, частка вибору якої близька до значення $1/k$ – ідеальний дистрактор; частка вибору менше, ніж $1/k$ – домінуючий дистрактор в завданні.

Сучасна практика показує, що найчастіше можна зустріти завдання з однією правильною відповіддю, в яких пропонується 4 або 5 можливих відповідей. Наприклад, при використанні чотирьох варіантів відповідей ймовірність вгадування правильної відповіді становить 25%, а при п'яти відповідях – 20%.

Завдання з множинним вибором (з вибором кількох правильних відповідей).

Під тестовим завданням із вибором кількох правильних відповідей розуміють

тестове завдання закритої форми, в якому тестований повинен вибрати більше, ніж одну, правильну відповідь із числа запропонованих. Такі завдання є більш складними для виконання.

Ефективність використання цього виду завдань підвищується, якщо:

1. використовується серія завдань;
2. формулювання завдання чітке і зрозуміле;
3. завдання не призначені для виявлення високого рівня засвоєння комплексу елементів;
4. час виконання обмежено і його досить мало.

Найчастіше такі тести використовуються для перевірки засвоєння базових понять, основних властивостей, елементів змісту.

Таким чином, тестові завдання множинного вибору – це дуже часто використовуваний у педагогічних тестах вид завдань.

2. Тестові завдання відкритої форми.

Завданнями відкритої форми називають завдання без вказівки можливих варіантів відповіді. Такі завдання називають ще відкритими завданнями або завданнями на доповнення. Такі завдання вимагають від студентів самостійно сформулювати відповідь, а не вибрати готову.

Перевагою завдань відкритої форми можна вважати те, що вони не допускають можливості вгадування [1:79].

При розробці завдань відкритої форми варто дотримуватися таких рекомендацій [2]:

- слово, що додається, ставитися в кінці завдання;
- слово, що додається, є єдиним;
- всі твердження, наскільки можливо, короткі.

Відповіді не даються: тестовані повинні знайти їх самі.

Основною складністю при складанні завдань відкритого типу є дотримання основної вимоги до тестових завдань – наявність однозначної правильної відповіді. Деякі науковці взагалі порушують питання, чи можна такі завдання вважати тестовими.

3. Тестові завдання на встановлення відповідності.

Під тестовим завданням на встановлення відповідності розуміють тестове завдання, в якому необхідно встановити відповідність елементів однієї множини елементам іншої. При цьому бажано, щоб кількість елементів у цих множинах була неоднакова.

Завдання на встановлення відповідності К. Ігенкамп відносить до завдань з вибором відповіді. Дослідник називає їх завданнями на встановлення зв'язку. Однак він обмежує область застосування таких тестових завдань перевіркою знання фактів.

4. Тестові завдання на встановлення відповідності правильної послідовності.

Завдання на відповідність вимагає встановити відповідність кожного елемента однієї множини елементам іншої множини. Найбільш цінним є те, що такі завдання дозволяють визначити серед інших асоціативну складову знань, тобто знання взаємозв'язку визначень і факторів, авторів і творів, характеристик параметрів різних

приладів і пристроїв, зв'язків між законами, формулами тощо.

Ці завдання розробляються для перевірки виробленості умінь здійснювати послідовність процесів, дій та операцій, виявлення сформованості конкретних понять. Разом із завданням пропонується вибір правильних порядків прямування.

Крім розглянутих чотирьох основних форм, існує група завдань, що мають властивості завдань тестової форми, але не мають властивостей тестових завдань. Характерна ознака таких завдань – залежність одних завдань від вирішення інших.

Такі завдання не включається до складу педагогічних тестів, однак вони успішно можуть бути використані в навчальному процесі. Такі завдання у В. С. Аванесова названі системою завдань у тестовій формі. Основними їх видами є: ланцюгові, тематичні, текстові, ситуаційні та ін. Завдання такого типу з РЯІ, в тому числі і для студентів-іноземців I курсу немовних вузів, досі практично не розроблялися дослідниками, хоча принципово створення завдань тестової форми з російської мови як іноземної для усіх курсів навчання цілком можливе.

Пошук оптимальної форми тестового завдання, яка найбільшою мірою відбиває зміст тесту і аналізованої предметної області, при навчанні студентів-іноземців немовних вузів російської мови як іноземної є важливим актуальним завданням на сьогоднішній день.

Таким чином, використання інноваційних технологій контролю знань у методиці викладання російської мови як іноземної, зокрема різних форм тестування, може ефективно використовуватися для контролю комунікативної компетенції студентів у різних видах мовленнєвої діяльності на всіх етапах навчального процесу, що значно сприяє підвищенню ефективності навчання російської мови як іноземної в цілому. У подальших дослідженнях необхідно детальніше розглянути типи і форми тестових завдань для контролю окремих видів мовленнєвої діяльності, а також звернути увагу на розробку і вдосконалення такого важливого функціонального типу тестів, як початкові, зокрема вступні, тести.

Список джерел:

1. Аванесов В. С. Создание новых версий тестов по русскому языку как иностранному / В. С. Аванесов [Электронный ресурс] // Режим доступа: <http://www.kto-rki.org/avanesov2005M.html>
2. Аванесов В. С. Форма тестовых заданий / В. С. Аванесов. – 2-е изд., переработанное и расширенное. – М.: Центр тестирования, 2005. – 156 с.
3. Мартиросян Н. В. О некоторых инновационных технологиях в преподавании РКИ / Н. В. Мартиросян // Режим доступа: http://mami.ru/science/mami145/scientific/article/s12/s12_26.pdf.